

ВИТИНАНКИ В ТРАДИЦІЯХ І МИСТЕЦТВІ

У нашій чималій колекції образотворчого мистецтва маємо певну кількість творів Василя Корчинського (1955-). Під час своїх мистецьких студій Василь спеціалізувався на графіці. Закінчив студії у Львівському Поліграфічному Інституті. Його творча спадщина складається з праць, виконаних різними техніками на різну тематику. Особливими є його ліногравюри. Згодом він захоплюється витинанками і присвячує цьому виду мистецтва понад двадцять років своєї творчості. Праці Корчинського, які у нас знаходяться – це понад 30 мистецьких витинанок, які зображують орнаментальні мотиви, ілюстрації до твору Михайла Коцюбинського Тіні забутих предків і писанки у формі витинанок.

Мистецтво витинанки має довгу історію. Китайський народ, який близько 4-го століття винайшов виготовлення паперу, був першим, який впровадив декоративні паперові витинанки. Хоча на початку цей вид творчості був популярним тільки серед аристократичних жінок, він швидко поширився до нижчих суспільних класів, а згодом до різних народів та етнічних груп. Починаючи з 19-го століття, мистецтво витинанки розвинулося у дуже популярний вид народного мистецтва. У порівнянні з іншим видом народного мистецтва, виготовлення витинанок не вимагало дорогого матеріалу і кінцеві результати досягались значно швидше, ніж в інших видах народної творчості. В Україні витинанки були в ужитку вже в 17-18 віках, називались вони кустодії і уживались на козацьких документах. Витинанку клали на документ, як підкладку під воскову печатку. З 19-го століття популярність декоративних витинанок поширилась у народі по цілій Україні. У додаток до таких декоративних елементів сільської хати, як ікони, рушники, вишивки, кераміка, налавники, наліжники, скатерті та настінні розписи, народ додав ще й паперові витинанки. Їх застосовували навколо дверей, вікон (на вікнах замість занавісок), на стінах під іконами, поличках тощо. Я, будучи п'ятирічною дитиною, пам'ятаю витинанки, які бачила в старій хаті в Карпатах. Під час

війни, через загрозу нічної воєнної стрілянини, було небезпечно ночувати у власній хаті. Часто ми йшли ночувати до сільських хат, які знаходилися в безпечнішому місці. В одній такій хаті, сидячи на долівці в кутику, перелякана, притулившись до моєї тети, я почала розглядатися по маленькій кімнаті і побачила дуже гарний віночок витинанок з червоного паперу у формі сердечок, прикріплених кругом кімнати по під стелею. Стрілянина та вибухи було чути вдалині, а я дивилася і дивилася на віночок витинанок і аж заснула. Після багатьох років, я час від часу бачу у сні цей віночок паперових витинанок.

З огляду на те, що витинанки легко нищаться, їх важко зберігати. Але завдяки кільком особам, які подивлялися та цінили народне мистецтво, деякі із старовинних зразків витинанок були збережені. Одним із тих, хто захоплювався народним мистецтвом та був відданим його зберіганню, був отець Софрон Левицький з Товмаччини. Він збирав зразки витинанок із сіл Товмаччини, уклав їх в альбом із 12-ти таблиць та представив на виставці народного мистецтва у Тернополі 1887 року. Інший колекціонер та етнограф Володимир Гагенмайстер 1930 року видав книгу про витинанки, як настінні прикраси в Кам'янецьчині, що на східному Поділлі. Були ще й інші поцінувачі цього мистецтва.

Новітні часи та післявоєнні умови принесли з собою зміни в побуті народу. Багато традиційних народних елементів, колись таких притаманних щоденному життю були занедбані. Витинанки були одними із тих прикрас, які хоча і занедбані, але не зовсім забуті. Останнім часом розвинулося велике зацікавлення витинанками і почалося їхнє відновлення. Популярність поширилась по цілій Україні. Дослідники заглиблюються в архівні матеріали, дошукуються давніх декоративних зразків та етнографічних описів. Лекції по виготовленню витинанок проводяться в ремісничих та мистецьких закладах. Організуються конференції та виставки в яких беруть участь як народні

майстри, так і професійні мистці. Василь Корчинський, захопившись цим мистецтвом, створив унікальні роботи, які знаходяться в нашому Музеї. Як зразок, представимо Вам його витинанки писанок.

Ось ще раз бачимо відродження однієї галузі народного мистецтва, яка була майже втрачена. Цим завдячуємо, як завжди, одиницям, які розуміють та оцінюють усі аспекти української культурної спадщини, стараються зберігати її і збудити в інших людей зацікавлення до неї. Праця таких одиниць з часом зумовляє відродження, спонукує до вивчення та документування даного мистецтва. Не зважаючи на те, чи дане мистецтво величне та імпазантне, чи просте та нескладне, обидва види заслуговують на нашу опіку, зацікавлення, зберігання та поширювання. Це наша культурна спадщина і наш обов'язок охороняти те, що ми одідичили в спадок від наших предків. Ніхто не зробить цього за нас!

Любов Волинець

